

Notitie tweede bijeenkomst kenniskring tiener- en jongerenwerk: effectiviteit tiener- en jongerenwerk

Wil Fabri, 25 februari 2008

Datum bijeenkomst: maandag 25 februari 2008

Tijdstip: •10.00 tot 11.30 uur

Locatie: ••NJI, Catharijnesingel 47, Utrecht, zaal 7.1

Inhoud

1. Inleiding	2
2. Kwaliteit van de werker	2
3. Kwaliteit van de organisatie	3
4. Interventies/methodieken	3
4a. Criteria Erkenningscommissie (niet-justitiële) Jeugdinterventies	3
Criteria voor theoretische onderbouwing	3
Criteria voor degelijkheid van de methodiek	3
Criteria voor uitvoering in de praktijk	4
Criteria voor onderzoek	4
4b. Jongerenwerk: ontmoeting en recreatie	4
4c. Jongerenwerk: Ontwikkelingsstimulering	4
Wat werkt bij ontwikkelingsstimulering	4
Ontwikkelingstaken voor adolescenten (10-21 jaar)	5
4d. Jongerenwerk: Preventie	7
Wat werkt bij preventie?	7
4e. Jongerenwerk: Probleemoplossing	8
Wat werkt in jeugdzorg?	8
Wat werkt in crisisinterventie?	9
Wat werkt in gezinsvoogdij?	10
Wat werkt in jeugdreclassering?	10
Algemene bronnen	11

1. Inleiding

De kwaliteit van het tiener- en jongerenwerk kunnen we beschouwen vanuit verschillende aspecten. Enerzijds is er de kwaliteit van de werker zelf, maar ook de kwaliteit van de organisatie waar hij of zij werkzaam is en de kwaliteit van de interventies die hij of zij bij hun werk gebruikt. Verschillende organisaties en projecten houden zich bezig met een of meerdere van deze aspecten. In deze notitie geven we een kort overzicht van activiteiten en organisaties die zich richten op de kwaliteit van de werkers en de kwaliteit van de organisaties. Voor het onderwerp 'effectiviteit van interventies' geven wij hier een overzicht van de huidige kennis over effectiviteit van interventies in verschillende sectoren van werken met kinderen en jongeren.

2. Kwaliteit van de werker

De verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van de werkers in het tiener- en jongerenwerk ligt bij de werkgevers. Maar ook een aantal andere lokale, regionale en landelijke partijen heeft zich in de afgelopen jaren gebogen - of is daarmee bezig - over de opleidingen voor tiener- en jongerenwerkers, de competenties die tiener- en jongerenwerkers (zouden) moeten bezitten en over bij- en nascholing.

- Tussen 2003 en 2006 heeft het Landelijk Ontwikkelproject Jongerenwerk plaatsgevonden. Daarin voerden landelijke, regionale en lokale organisaties activiteiten uit om de kwaliteit van het jongerenwerk te bevorderen. Er hebben circa twintig kwaliteitskringen van ervaren jongerenwerkers gedraaid om over het vak te praten. Het resultaat daarvan is vastgelegd in het boek Jongerenwerk (Ginkel, F. van, R. Veenbaas, J. Noorda; NJi, 2007). Daarnaast hebben er twee bijeenkomsten plaatsgevonden van werkgevers en opleidingen om te praten over de opleiding van jongerenwerkers.
- Lokale en regionale kwaliteitstrajecten rond jongerenwerk hebben samenwerking tussen opleidingen en werkgevers opgeleverd en verschillende competentieprofielen. Voorbeelden daarvan zijn Rotterdam (www.jos.rotterdam.nl), Catch the coach to be in Amsterdam (www.osa-amsterdam.nl) en de Kwaliteitsimpuls Jongerenwerk Zuid-Limburg (www.jongerenwerkzuidlimburg.nl).
- Uit verschillende onderzoeken van de laatste jaren blijkt dat het opleidingsniveau van jongerenwerkers redelijk constant is; ca. 70% heeft een opleiding op hbo-niveau en 20 op mbo-niveau. De opleidingen die zij hebben gevolgd verschillen sterk van elkaar: Culturele en maatschappelijke vorming, Sociaal pedagogische hulpverlening, Maatschappelijke dienstverlening of verscheidene sportopleidingen.
Er zijn weinig specifieke opleidingen voor jongerenwerkers in Nederland. Voorbeelden zijn de opleiding Jongerenwerk van het ROC van Amsterdam (mbo), Randgroep Jongerenwerk van Landstede in Zwolle (mbo en hbo), Sociaal-cultureel werker, assistent jongerenwerk van het Albeda College in Rotterdam.
- Movisie werkt momenteel, in opdracht van het Platform Kwaliteitsbeleid Zorg en Welzijn aan een landelijk erkend competentieprofiel van de jongerenwerker. Zij onderscheiden daarin vier niveaus van beroepsuitoefening: Assistent jongerenwerker (SCW 1 / ID), Jongerenwerker (MBO 2), Senior jongerenwerker (MBO 4 vakvolwassen; HBO) Coördinerend jongerenwerker (HBO, HBO plus).
- Het NJi besteedt in haar werkplan 2008 aandacht aan verschillende aspecten van de professionalisering van het jeugdwerkzaamheidswerk: de programmalijs Kwaliteit instrumenten en interventies, de programmalijs Kwaliteit beroepspraktijk: professionalisering en de programmalijs Kwaliteit opvoeding en stelsel (www.nji.nl).

3. Kwaliteit van de organisatie

De kwaliteit van de organisatie waarin tiener- en jongerenwerkers werkzaam zijn heeft uiteraard effecten op het functioneren van de beroepskracht en daarmee op de kwaliteit of effectiviteit van zijn of haar activiteiten en interventies. We willen daarop hier niet verder ingaan. De kwaliteit van de organisaties is de verantwoordelijkheid van de instellingen. Een deel van die instellingen is bezig met de kwaliteit van de organisatie en soms met de certificering ervan. We beschikken op dit moment niet over informatie in hoeverre instellingen gebruikmaken van kwaliteitsmanagementinstrumenten zoals het INK-model of de CAF. De stichting harmonisatie kwaliteitsbeoordeling in de zorgsector heeft voor de sector Welzijn en Maatschappelijk dienstverlening in augustus 2007 een certificatieschema voor Sociaal Cultureel Werk/ Welzijn Ouderen (SCW/WO) opgesteld. Daarin zijn de HKZ-eisen vastgesteld voor organisaties die certificering nastreven. Er zijn op dit moment nog zeer weinig organisaties die een certificaat hebben verkregen of met het certificeringsproces bezig.

4. Interventies/methodieken

Om iets te zeggen over de kwaliteit of effectiviteit van interventies in het jongerenwerk, kunnen we gebruik maken van het werk dat al verzet is in andere vakgebieden zoals de jeugdzorg en de criminaliteitspreventie. Ook kunnen we gebruik maken van de criteria die de Erkenningscommissie (niet-justitiële) Jeugdinterventies gebruikt bij het beoordelen van interventies.

Bij de discussie over effectiviteit in het jongerenwerk stellen we voor om een onderverdeling te maken van de taken van het tiener- en jongerenwerk. Hiervoor gebruiken we de al in de startnotitie voorgestelde indeling; activiteiten organiseren, ontwikkelingsstimulering, probleempreventie- en oplossing, waarbij we de laatste opsplitsen.

4a. Criteria Erkenningscommissie (niet-justitiële) Jeugdinterventies

De Erkenningscommissie Jeugdinterventies beoordeelt interventies aan de hand van enkele vaste criteria. Deze zijn ontleend aan uiteenlopende beoordelingssystemen en worden jaarlijks geëvalueerd. Om erkend te worden als 'in theorie effectief' moet een interventie voldoen aan criteria voor theoretische onderbouwing, degelijkheid van de methodiek, en uitvoering in de praktijk. Een interventie die hieraan voldoet en die bovendien beantwoordt aan de criteria voor onderzoek, mag zich 'bewezen effectief' noemen.

Criteria voor theoretische onderbouwing

- Er is een analyse van het probleem waarvan gegevens over - onder andere- aard, ernst, omvang en spreiding deel uitmaken en waarin de factoren zijn meegenomen die met het probleem samenhangen.
- Er is een theoretische onderbouwing waarin het probleem, de doelgroep, het doel en de aanpak (de werkzame factoren) in een samenhangend betoog zijn verrat.
- Doelgroep, doelen en werkwijze sluiten bij elkaar aan.

Criteria voor degelijkheid van de methodiek

- De doelgroep is gedetailleerd in kaart gebracht, inclusief kenmerken als cultuur, probleembeleving, motivatie, mogelijkheden en bereikbaarheid
- Er zijn gegevens over indicatie en contra-indicatie.

- Er zijn expliciete doelen geformuleerd, zo nodig onderscheiden in voorwaardelijke doelen en einddoelen.
- De werkwijze is zo volledig mogelijk beschreven op het niveau van concrete activiteiten.
- Volgorde, frequentie, intensiteit, duur en timing van contacten en activiteiten zijn gegeven.
- De benodigde materialen en hun verkrijgbaarheid zijn duidelijk beschreven.

Criteria voor uitvoering in de praktijk

- De uitvoerende organisatie heeft een HKZ-registratie. (Dit criterium gaat pas in een later stadium gelden, omdat veel organisaties nog druk doende zijn om de HKZ-registratie te behalen.)
- De interventie is overdraagbaar (zoals blijkt uit, bijvoorbeeld, materialen voor overdracht).

Criteria voor onderzoek

- Er is Nederlands onderzoek beschreven naar de effectiviteit van de interventie (inclusief kenmerken en resultaten van het onderzoek).
- Het effect van de interventie is gegeven in getallen en is positief.
- De mate van effectiviteit van de interventie is weergegeven (bijvoorbeeld in de vorm van een 'effectsize').
- Wanneer er verschillende onderzoeken zijn die uiteenlopende effecten van de interventie laten zien, dan wijzen de gecombineerde resultaten op een positief effect.

4b. Jongerenwerk: ontmoeting en recreatie

Zoals in de startnotitie al gezegd is er weinig tot geen onderzoek beschikbaar naar de effectiviteit van jongerenwerkactiviteiten. Een lijst met dergelijke criteria voor de functie van ontmoeting en recreatie heeft onzes inziens ook een ander gewicht dan criteria voor probleemoplossende interventies. Tijdens de bijeenkomst van de kenniskring willen we bekijken of we al brainstormend iets kunnen zeggen over criteria voor activiteiten voor ontmoeting en recreatie. Mogelijke categorieën zijn bereikbaarheid voor verschillende doelgroepen, participatie van de doelgroep en aansluiting bij de leefwereld van de doelgroep.

4c. Jongerenwerk: Ontwikkelingsstimulering

Voor criteria voor activiteiten ontwikkelingstimulering kunnen we gebruik maken van criteria voor programma's voor ontwikkelingstimulering van jonge kinderen, de ontwikkelingstaken van jongeren 10-18 jaar en kwaliteitscriteria voor jeugdactiviteiten in de brede school.

Wat werkt bij ontwikkelingstimulering

In 2002 heeft de Nederlandse Werkgroep Kwaliteit en Effectiviteit Vve, onder voorzitterschap van Paul Leseman, een notitie uitgebracht met criteria voor de verhoging van de kwaliteit, en in het bijzonder de effectiviteit, van programma's voor ontwikkelingstimulering. De werkgroep noemt als criteria voor effectieve ontwikkelingstimulering:

- De beoogde doelgroep is duidelijk vastgesteld en de problemen van de doelgroep zijn helder en adequaat geanalyseerd.
- De theoretische uitgangspunten van het programma zijn intern samenhangend en wetenschappelijk onderbouwd.

- De doelstelling van het programma is uitgewerkt in doelen die het programma direct tracht te realiseren.
- Het programma specificeert de randvoorwaarden voor optimale uitvoering.
- Het programma is wetenschappelijk verantwoord geëvalueerd.
- Het programma beschrijft de manieren waarop en de middelen waarmee het programma de doelen realiseert.
- Het programma heeft een heldere, uitvoerbare en krachtige implementatiestrategie.
- Het programma heeft uitvoerbare en effectieve systemen voor bewaking van de kwaliteit van de uitvoering.
- Het programma specificeert de randvoorwaarden voor optimale uitvoering die intrinsiek uit het programma voortvloeien. Onder andere voor het vereiste opleidingsniveau van de uitvoerders, de staf-kindratio, de groepsgrootte, de benodigde materialen en inrichting van de ruimten, en de wenselijk geachte beginleeftijd en deelname-intensiteit.
- Bij de uitvoering van het programma wordt terdege rekening gehouden met problemen en behoeften van de doelgroep ter plekke, die het strikt educatieve aspect kunnen overstijgen.
- Er is onder de meest betrokkenen (leidsters, leerkrachten, directies, bestuurders) aantoonbaar draagvlak voor het programma en de vereiste uitvoeringsvoorwaarden.

Bronnen

- Blok, H., R.G. Fukkink, E.C. Gebhardt en P.P.M. Leseman (2005), 'The Relevance of Delivery Mode and other Programma Characteristics for the Effectiveness of Early Childhood Intervention', in: 'International Journal of Behavioral Development' 29 (1), p.35-47.
- Leseman, P.P.M., M.E. Otter, H. Blok en P. Deckers (1998), 'Effecten van voor- en vroegschoolse centrumprogramma's'. Een meta-analyse van studies gepubliceerd tussen 1985 en 1996', in: 'Nederlands Tijdschrift voor Opvoeding, Vorming en Onderwijs', 14 (3), p.134-154.
- Werkgroep Effectiviteit en Kwaliteit Vve (2002), 'Effectiviteit en kwaliteit: een kader voor analyse en beoordeling van voor- en vroegschoolse educatieve interventieprogramma's.' Utrecht, Makelaar Vve.

Ontwikkelingstaken voor adolescenten (10-21 jaar)

In de literatuur worden met enige regelmaat de ontwikkelingstaken van tieners en jongeren behandeld. Uit de literatuur heb ik twee lijsten van ontwikkelingstaken geselecteerd die wij wellicht kunnen wellicht gebruiken om te onderzoeken in hoeverre ze aanknopingspunten bieden voor taken, functies en verantwoordelijkheden van jongerenwerkers. Deze kunnen dan wederom omgezet worden in mogelijke kwaliteitscriteria of criteria voor effectiviteit voor interventies ten behoeve van ontwikkelingsstimulerende activiteiten van het jongerenwerk.

Dymphe van den Boom noemt de volgende ontwikkelingstaken voor tieners en jongeren vanaf 10 jaar¹.

Leeftijd	Ontwikkelingstaak	Rol verzorger	Kernactiviteiten ouders en professionals
10-12 jaar	Zelfwaardering	Duidelijk grenzen stellen <ul style="list-style-type: none"> – Opleggen van regels draagt positief bij aan zelfbeeld kinderen – Binnen regels ruimte voor zelfexpressie – Co-regulering: delen van verantwoordelijkheid voor gedrag (kind-verzorger) 	<ul style="list-style-type: none"> – Homogene doelstellingen, normen en waarden tussen domeinen bevordert vervullen ontwikkelingstaak
12-14 jaar	Puberteit	Aanmoediging onafhankelijkheid en initiatief <ul style="list-style-type: none"> – Losmakingsproces van ouders – Regels worden geleerd door de emotionele intensiteit waarmee ouders ze aandragen. 	<ul style="list-style-type: none"> – Communicatie tussen ouders en school is van belang voor cruciale keuzes, socialisatie en problemen daarin.
14-16 jaar	Zelfevaluatie	Open communicatie <ul style="list-style-type: none"> – Een opencommunicatie, tolerantie voor tegengestelde opinies en de bereidheid van mening te veranderen werken positief uit op jongeren – Hoge aspiratieniveaus worden bereikt door prestaties te eisen in de context van gelegenheid bieden voor onafhankelijkheid en eigen besluitvorming 	<ul style="list-style-type: none"> – Afstemming doelstellingen, normen en waarden
16-18 jaar	Toekomstperspectief	Rolverwisseling <ul style="list-style-type: none"> – Ouders gaan meer op vrienden lijken dan op autoriteitsfiguren – Aspiraties van kinderen worden positief beïnvloed door een stabiele, affectieve, cognitief stimulerende gezinsinvloed 	<ul style="list-style-type: none"> – Voorlichtingsrol is belangrijk

Nabuurs noemt de volgende ontwikkelingstaken voor jongeren van 12-21 jaar.

- Vorm geven aan veranderende relaties binnen het gezin: minder afhankelijk worden van de ouders en het bepalen van een eigen plaats binnen de veranderen de relaties in het gezin en de familie
- Participeren in onderwijs of werk: kennis en vaardigheden opdoen om een beroep te kunnen uitoefenen en een keuze te maken ten aanzien van werk
- Invullen van de vrije tijd: ondernemen van leuke activiteiten in de vrije tijd en het zinvol doorbrengen van de tijd waarin er geen verplichtingen zijn

¹ In deze publicatie wordt gesproken van ouders en bijvoorbeeld docenten op scholen, niet van andere professionals rondom tieners en jongeren.

- Creëren en onderhouden van een eigen woon- en leefsituatie: zoeken of creëren van een plek waar je goed kunt wonen en kunnen omgaan met huisgenoten
- Omgaan met autoriteiten en instanties: accepteren dat er instanties en personen boven je gesteld zijn, binnen geldende regels en codes opkomen voor eigen belang
- Zorgdragen voor gezondheid en uiterlijk: zorgen voor een goede lichamelijke conditie en goed uiterlijk, goede voeding en vermijden van overmatige risico's
- Opbouwen en onderhouden van sociale contacten en vriendschappen: contacten leggen en onderhouden, oog hebben voor wat contacten met anderen kunnen opleveren
- Vorm geven aan intimiteit en seksualiteit: ontdekken wat mogelijkheden en wensen zijn in intieme en seksuele relaties

In de methodiek voor de jeugdreclassering 'De Harde Kern Aanpak' van Mogroep (www.mogroep.nl/jeugdzorg) wordt een ontwikkelingstaak geciteerd die door Kayzer is genoemd in zijn artikel.

- Bij cultuurverschillen: kunnen switchen van perspectief, inschatten welke vaardigheid in welke culturele context moet worden ingezet. Jongeren met een allochtone achtergrond moeten volgens Kayzer beschikken over een biculturele competentie: zij moeten naast de normen van de eigen culturele groep, de normen van de Nederlandse cultuur kennen en herkennen om later op school en op het werk te kunnen slagen. 'Code-switching' wordt dit ook wel genoemd: weten wanneer je welke culturele vaardigheden in moet of wil zetten.

Bronnen:

- Boom, Dymph van den (1999), 'Ouders op de voorgrond: een educatieve lijn voor 0-18 jaar'. Utrecht: Sardes.
- Nabuurs, M. (2007), 'Basisboek systeemgericht werken', Baarn: HB Uitgevers.
- Slot, N.W. (1999), 'Competentievergroting bij straf, behandeling en preventie'. In: Collot-d'Escury-Koenings, A., van der Linden, Snaterse (red.): Van preventie tot straf, naar meer sociale vaardigheden bij jongeren. Swets en Zeitlinger, Lisse 1999
-

4d. Jongerenwerk: Preventie

Op de site Jeugdinterventies van het NJi staan voorlopige overzichten van de belangrijkste werkzame ingrediënten van interventies in uiteenlopende werkgebieden. De overzichten zijn afkomstig uit publicaties waarin hoofdzakelijk naar buitenlands onderzoek is gekeken. Het werkgebied dat voor jongerenwerk relevant kan zijn is preventie.

Wat werkt bij preventie?

Preventieve interventies werken het beste als ze de volgende kenmerken hebben:

- Omvattend: effectieve preventieve interventies zijn gericht op essentiële levensdomeinen (gezin, vrienden en gemeenschap) die de ontwikkeling van het kind of de jongere beïnvloeden en gaan in op het gedrag dat voorkomen moet worden.
- Uiteenlopende leermethoden: de programma's maken gebruik van verschillende leermethoden die gericht zijn op een toenemend bewustzijn en begrip van het probleemgedrag, en op het verwerven of verbeteren van vaardigheden.

- Voldoende dosering: de programma's bieden voldoende interventies om de gewenste effecten te bereiken en voorzien zo vaak als nodig in een follow-up om de bereikte effecten te bestendigen.
- Theorie-gestuurd: de programma's hebben een theoretische onderbouwing, zijn gebaseerd op accurate informatie en worden ondersteund door empirisch onderzoek.
- Positieve relaties: de programma's voorzien in een omgang met volwassenen en leeftijdgenoten die goede relaties en een goed resultaat stimuleert.
- Op het goede moment: de programma's worden vroeg genoeg gestart om invloed op de ontwikkeling te hebben en zijn gevoelig genoeg voor de behoeften in de ontwikkeling van de deelnemers.
- Socio-cultureel relevant: de programma's zijn op de gemeenschap en cultuur van de deelnemers toegesneden en de doelgroep wordt betrokken bij de programmaplanning en -evaluatie.
- Evaluatie van de resultaten: de programma's hebben een duidelijk doel en registreren systematisch de mate waarin het doel wordt bereikt.
- Goed getrainde staf: de staf die het programma ondersteunt is getraind om de interventie in te voeren en over te dragen.

Bron

Nation, M., C. Crusto, A. Wandersman, K.L. Kumpfer, D. Seybolt, E. Morissey en K. Davino (2003), 'What works in prevention. Principles of effective prevention programs', in: 'American Psychologist' 58, p.449-456.

4e. Jongerenwerk: Probleemoplossing

Wat betreft probleemoplossende activiteiten van het jongerenwerk kunnen we gebruik maken van wat er bekend is over interventies in de jeugdzorg, crisisinterventie, gezinsvoogdij en jeugdreclassering.

Wat werkt in jeugdzorg?

Belangrijke, algemeen werkzame factoren in de jeugdzorg zijn:

- een goede relatie tussen cliënt en hulpverlener;
- goede aansluiting bij de motivatie van de cliënt;
- een goede aansluiting van het type interventie bij het probleem en de hulpvraag (aansluiting bij de probleemdefiniëring van de doelgroep, consensus over het probleem waarop de hulp gericht moet zijn; evenwicht tussen probleem en omvang van de inzet);
- een goede structurering van de interventie, dat wil zeggen: heldere en concrete doelstelling, doordachte opzet, goede planning en fasering;
- uitvoering van de interventie zoals zij behoort uitgevoerd te worden ('treatment integrity' of 'fidelity');
- voldoende professionaliteit (vooral: training) van de behandelaar, en
- goede werkomstandigheden van de behandelaar (caseload, begeleiding, beveiliging).

Deze zeven algemeen werkzame factoren zijn zo belangrijk en basaal dat ze de basisingrediënten van goed hulpverleners genoemd kunnen worden. De eerste zes factoren zijn inmiddels vrij goed met onderzoek onderbouwd. Over de laatste zijn de aanwijzingen wel aanwezig, maar nog niet voldoende eenduidig om ze stellig naar voren te schuiven.

Hermanns (2004) wijst er verder op dat hulpverlening effectiever zal zijn als zij:

- gericht is op het weer grip krijgen op het eigen leven van ouders, kinderen en jongeren (herstel zelfregulatie);
- beschikbaar is in de eigen leefsituatie van ouders, kinderen en jongeren, en
- de sociale netwerken rond ouders, kinderen en jongeren activeert.

Bronnen

- Drieschner, K.H., S.M.M. Lammers en C.P.F. Van der Staak (2004), 'Treatment motivation: an attempt for clarification of an ambiguous concept', in 'Clinical Psychology Review' 23, p.1115-1137.
- Hermanns, J. (2004), 'Van behandelingsplan naar opvoedingsarrangement', in: D. van der Aalsvoort (red.), 'Eén kind, één plan bij jonge risicokinderen'. Leuven, Acco.
- Schippers, G.M. en J. De Jonge (2002), 'Motiverende gespreksvoering,' in: 'Maandblad Geestelijke Volksgezondheid' 57, p.250-265
- Shirk, S.R. en M. Karver (2003), 'Prediction of treatment outcome from relationship variables in child and adolescent therapy: A meta-analytic review', in: 'Journal of Consulting and Clinical Psychology' 71, p.452-464
- Van Yperen, T.A., Y. Booy en M.C. Van der Veldt (2003b), 'Vraaggerichte hulp, motivatie en effectiviteit jeugdzorg'. Utrecht, NIZW
- Weisz, J.R., G.R. Donenberg, S.S. Han en D. Kauneckis (1995), 'Child and adolescent psychotherapy outcomes in experiments versus clinics: why the disparity?' in: 'Journal of Abnormal Child Psychology' 23.

Wat werkt in crisisinterventie?

Kenmerken van effectieve vormen van ambulante crisisinterventie zijn:

- 24 uur per dag en zeven dagen per week beschikbaar, snel startend;
- eventueel telefonisch advies beschikbaar;
- de hulpverlener dient de cliënten ook thuis te bezoeken;
- duur: maximaal vier tot zes weken met één tot acht contacten;
- mogelijke doelen: afname van stress bij de ouders, verbetering van strategieën om met problemen om te gaan - met name in volgende crisissituaties, voorkomen van opname van de kinderen, afname van gezinsconflicten, cliënten motiveren voor jeugdzorg of andere hulp;
- er is aandacht voor het gezin, de jeugdige en diens functioneren op school, werk of in zijn vrije tijd met leeftijdgenoten;
- aandacht voor de culturele achtergrond van de cliënten en eventueel aanpassing van de interventie daaraan;
- de hulpverlener dient goed getraind te zijn en kennis van zaken te hebben;
- de interventie dient te passen bij de hulpvraag en de problemen van het gezin of de jongere, en
- aanvullende, ondersteunende interventies (het vervolg op de crisisinterventie) dienen goed aan te sluiten.

Bron

Konijn, C., K. Boelhouwers en E. Cavelaars, E. (2001), 'Ambulante crisisinterventie bij jeugdigen in de Agglomeratie Amsterdam'. Utrecht, Trimbos-instituut.

Wat werkt in gezinsvoogdij?

De contouren van effectieve methodieken voor de aanpak van ernstige en langdurige problemen in gezinnen laten zich vertalen in zeven criteria. De methodieken zullen effectiever zijn als:

- ze goed doordacht, gestructureerd, gestandaardiseerd en geëvalueerd zijn;
- er een evenwicht is tussen de omvang van de problemen en de intensiteit van de beschikbare inzet;
- ze aansluiten bij de wijze waarop ouders, kinderen en jongeren hun problemen ervaren;
- ze gericht zijn op het weer greep krijgen op het eigen leven door ouders, kinderen en jongeren (empowerment);
- ze beschikbaar zijn in de eigen leefsituatie van ouders, kinderen en jongeren;
- ze gericht zijn op overeenstemming over concrete doelen, en
- ze sociale netwerken van ouders, kinderen en jongeren activeren.

Bron

Hermanns, J. (2002), 'Wat werkt in de gezinsvoogdij?' in: 'Justitiële verkenningen' 28, p.50-61.

Wat werkt in jeugdreclassering?

Ook in de preventie en beheersing van jeugdcriminaliteit bestaan er werkzame beginselen, gebaseerd op grote onderzoeken en meta-studies:

- Het risicobeginsel: de intensiteit van de reclasseringsbegeleiding dient aan te sluiten bij de mate van het risico dat de betrokkene in herhaling zal vallen. Hoe groter de kans dat de jeugdige zal recidiveren hoe intensiever de begeleiding moet zijn.
- Het behoeftebeginsel: de begeleiding dient gericht te zijn op de behoeften van de cliënt. Reclasseringsbegeleiding zal zich in principe alleen moeten richten op behoeften die in directe relatie staan tot het crimineel gedrag, zoals een stabiele woonsituatie, vermindering van de afhankelijkheid van drugs, goede relaties met vrienden en familie, kansen op werk. Gerichtheid op behoeften die niet direct in relatie staan tot het criminele gedrag, zoals gevoel van eigenwaarde, zelfvertrouwen, zelfinzicht, en een goede relatie tussen cliënt en hulpverlener, heeft alleen zin als daarmee indirect de criminogene behoeften aangepakt worden.
- Het responsiviteitsbeginsel: de begeleiding moet methodisch aansluiten bij de intellectuele en praktische vaardigheden van de cliënt. Standaardprogramma's moeten daarom aangepast kunnen worden, of in verschillende varianten beschikbaar zijn.
- Het professionaliteitsbeginsel: de reclasseringsbegeleider die de interventie toepast of de reclasseringsbegeleiding verzorgt, dient voldoende professioneel te zijn om te kunnen inschatten wat de criminogene behoeften zijn van de cliënt en welke methoden wel of niet aansluiten bij diens mogelijkheden.
- Het integriteitsbeginsel: de aanpak moet aansluiten bij het gestelde doel, de interventie moet geheel volgens de oorspronkelijke opzet worden uitgevoerd en alle onderdelen moeten aan bod komen. Het responsiviteits- en professionaliteitsbeginsel voorkomen dat de gekozen interventie niet aansluit bij de mogelijkheden van de cliënt. De eenmaal gekozen methodiek moet wel geheel volgens plan worden uitgevoerd.
- Het gemeenschapsbeginsel: interventies moeten in de gemeenschap van de cliënt plaatsvinden en niet in een gevangenis of een andere residentiële instelling.

Bron

Stichting Vedio (2002), 'Perspectief in jeugdreclassering. Missie en methodische uitgangspunten'. Utrecht, Stichting Vedio.

Algemene bronnen

Elderman, E. & P. Jansen. *Het Rotterdamse Jongerenwerk; functies, kerntaken, competenties, methoden*. Woerden, Adviesbureau van Montfoort, april 2006

Ginkel, F. van, R. Veenbaas, J. Noorda & W. Fabri (red). *Jongerenwerk; stand van zaken en perspectief*. NIZW Jeugd, Utrecht en SWP, Amsterdam 2006.

R. Heine, Dinjens, J. *Kwaliteitsimpuls Professioneel Jongerenwerk Zuid-Limburg, competentieprofiel, P-beleid*. Hogeschool Zuid, 2005.